

**OSLO
TINGRETT**

Saksbehandler: Hanne Signe Nymoen
Direkte tlf.:
Dato: 23.07.2019
Saksnr.: 19/1124 - 2
Arkivkode:
Deres ref.:

Barne- og likestillingsdepartementet
Postboks 8036 Dep.
0030 OSLO

Unntatt offentlighet
§ 13 1. ledd, jf. fvl. § 13 1. ledd nr. 1

Forslag til ny barnevernlov

Høringsuttalelse fra Oslo tingrett

Oslo tingrett vil med dette gi høringsuttalelse til høringsnotat med forslag til ny barnevernlov.

Forslaget er omfattende, og tingretten tar ikke sikte på å kommentere alt. Vi konsentrerer høringsuttalelsen om det som antas å få direkte betydning for domstolens behandling av barnevernssaker.

Oslo tingrett avga høringsuttalelse til NOU 2016:16 fra barnevernlovutvalget. Enkelte av de spørsmålene vi tok opp der er av stor betydning for domstolens behandling av barnevernssaker. Vi peker derfor på nytt på enkelte problemstillinger som ikke er drøftet eller avklart i forbindelse med utkastet til ny barnevernlov.

Spørsmålet om informasjonsutveksling mellom barneverntjenesten og domstolene

- a. Vi gjentar at Oslo tingrett mener at det er sentralt å få en rettslig avklaring av dommeres *adgang* til å melde fra til barnevernet dersom det avdekkes bekymringsfulle forhold for barnet, uten at det nødvendigvis finnes et nødrettslig grunnlag for bekymringsmelding. For ytterligere detaljer viser vi til vårt høringssvar til NOU 2016:16.
- b. Vi gjentar også at det er behov for lovgivers drøftelse, og en nærmere regulering av forholdet mellom meldepliktbestemmelsen i barnevernloven § 6-4 og den nye § 61 a i lov om barn og foreldre (barneloven). I barneloven § 61 a fritas barneverntjenesten for taushetsplikt overfor domstolen i foreldretvister. Det gir liten sammenheng om ikke melde- og opplysningsrett *fra* domstolen til barneverntjenesten inngår i denne rettsutviklingen. Vi anser at det ikke er mulig for domstolen å forvalte det nye unntaket og hensynene dette hviler på –

forsvarlig opplysning av saken og behandling til barnets beste - uten at en form for tosidig utveksling med barneverntjenesten inngår. Denne bør da være fundert på en melde- og opplysningsrett for dommeren. Vi viser til vårt høringssvar til NOU 2016:16.

- c. Det er for øvrig behov for ytterligere klargjøringer av barneloven § 61 a om barneverntjenestens fritak for taushetsplikt overfor domstolen i foreldretvister. Som eksempel kan nevnes spørsmålet om barneloven § 61 a er begrenset til det barnet som er gjenstand for foreldretvisten og dette barnets foreldre, eller om også andre barn foreldrene har (og da gjerne ikke med hverandre), eller andre voksne som kan knyttes til omsorgssituasjonen er omfattet. Utfra formålet er det naturlig å fortolke bestemmelsen så utvidende som det trengs for en forsvarlig opplysning av saken. En slik fortolkning vil imidlertid være problematisk i forhold til hjemmelskrav og rettsikkerhet for de indirekte involverte. Dette er for eksempel andre barn, eller voksne som ikke er foreldre til barnet saken gjelder. Ordlyden begrenser ikke bestemmelsen på noen måte, og noen avgrensning er heller ikke omtalt i forarbeidene. Det er nærliggende at opplysninger om for eksempel foreldrenes samværskompetanse overfor andre barn, kan ha stor betydning for vurderingen av omsorgs- eller samværskompetanse. En helt snever fortolkning vil i mange tilfeller innebære at retten ikke får tilgang til opplysninger som kan ha avgjørende betydning. Spørsmålene kan også sees i sammenheng med kapittel 6.6. om undersøkelse av barnets helhetlige omsorgssituasjon.

Det er opplyst i høringsnotatet pkt 17.2.2.4 at Justis- og beredskapsdepartementet er i ferd med å utrede «taushetsplikt, opplysningsplikt og opplysningsrett i forvaltningen», og at arbeidet skal resultere i en veileder. Oslo tingrett ber om at de spørsmålene som er nevnt ovenfor (dommeres melderett, adgangen til gjensidig informasjonsutveksling mellom domstolen og barneverntjenesten, forståelsen av barneloven § 61a) og andre relaterte spørsmål blir omfattet av det samme utredningsarbeidet. Vi bidrar gjerne bidra med ytterligere innspill dersom det er ønskelig.

Spørsmålet om tingrettenes saksbehandling i overprøvingssakene

I Oslo tingretts høringssvar til NOU 2016:16 (til utredningens kapittel 13 om samvær) ba vi departementet om å vurdere nærmere de overprøvingssreglene som gjelder for domstolens behandling av saker etter barnevernloven. Vi skrev:

«Det er i denne sammenheng grunn til å minne om, og å problematisere, at tingrettene i henhold til tvisteloven kapittel 36 må behandle enhver sak etter barnevernloven med full hovedforhandling og meddommere. Dette gjelder alle de ordinære overprøvingssakene etter vanlige fylkesnemndsvedtak, alle overprøvingssaker etter fylkesnemndas forenklede

klagebehandling over hastedtak, og alle avvisningsspørsmål og andre prosessuelle avgjørelser. Det er med andre ord slik at mange avgjørelser som tas av nemndsleder alene - og uten forhandlingsmøte - i fylkesnemndene, behandles med muntlig hovedforhandling med tre dommere i tingrettene. Departementet bør etter vårt syn vurdere hvilke ulike typer vedtak fylkesnemndene treffer, og ta stilling til hvilken overprøving som skal skje i domstolene. Departementet bør vurdere å skille mellom avgjørelsestypene. Det er ikke nødvendigvis alle typer avgjørelser fra fylkesnemnda som bør kunne overprøves, og ikke alle avgjørelser bør kunne overprøves på samme måte med full hovedforhandling.»

Dette spørsmålet er så vidt vi kan se ikke kommentert i høringsnotatet eller det foreliggende lovforslaget. Oslo tingrett vil igjen peke på behovet for at lovgiver vurderer om det bør gjøres endringer i reglene om saksbehandlingen i domstolenes overprøving av fylkesnemndenes vedtak. Vår vurdering er at det er fullt mulig å ivareta grunnleggende rettssikkerhetsgarantier uten å gjennomføre full hovedforhandling med meddommere i alle saker. Vi mener det vil være særlig aktuelt å gi domstolene en eksplisitt adgang til en form for forenklet domsbehandling.

Vi peker her på at i fylkesnemndene, jf. nåværende barnevernlov § 7-5 tredje ledd og lovforslaget § 14-3 fjerde ledd, har nemndsleder adgang til i visse tilfeller å avgjøre saken alene når saken gjelder krav om endring i forhold til et tidligere vedtak eller dom, eller saken gjelder pålegg om hjelpetiltak.

I alminnelige sivile saker har tingrettene en adgang til å avgjøre saker etter såkalt forenklet domsbehandling, jf. tvisteloven § 9-8. Det er vår oppfatning av gjeldende rett at bestemmelsen ikke kan brukes i saker om administrative tvangsinngrep, herunder barnevernssaker, jf. LB-2018-4724. Skriftlig behandling av kurante saker uten meddommere forutsetter i dag at partene samtykker, i henhold til tvisteloven § 9-9 annet ledd, jf. Rt. 2012-967 avsnitt 28.

Også utfra synsvinkelen at vi mener det *bør* finnes en slik adgang, er det ikke gitt at formen i tvisteloven § 9-8 nødvendigvis er egnet. Det kunne være naturlig å se på tvisteloven § 9-9 annet ledd, og på om kravet til avtale mellom partene kunne fravikes etter rettens skjønn basert på nærmere kriterier. Samtidig kunne muligheten til en kombinasjon av skriftlig og muntlig behandling beholdes. En nærmere form må naturligvis utredes nærmere, vårt anliggende nå er å holde fram behovet for en enklere behandlingsform, som ikke går på bekostning av de vesentlige rettssikkerhetskonsynene i sakene. Man bør i så fall også utrede spørsmålet om enkelte typer avvisningsspørsmål kunne avgjøres ved kjennelse og ikke ved dom.

Fra Oslo tingretts ståsted er det i dag å anse som et problem at det fremmes et ikke ubetydelig antall overprøvingssaker som framstår svakt fundert og uten mulighet til å nå fram. Dette utgjør belastninger for allerede sårbare barn, og legger beslag på store ressurser. Vi anser at dette er en gjengs oppfatning i fylkesnemnder og domstoler. Det er naturlig at lovgiver vurderer ulike

muligheter for mer konkret å kunne veie hensynet til rettssikkerhet opp mot hensynet til barnet og til samfunnsøkonomien. Vi viser for øvrig til drøftelsen nedenfor knyttet til sperrefrist i tilbakeføringssakene.

Det er grunn til å nevne i denne sammenhengen at forslag om større skjønnsmessig adgang til å innvilge barn under 15 år partsstatus, og at søsken etter konkret vurdering skal kunne reise sak om samvær, hyppig vil resultere i avgjørelser fra nemndsleder alene, om å nekte partsstatus. Slike avgjørelser innebærer avvisning, og kan kreves overprøvd av domstolene. Dette må etter de gjeldende regler skje etter full hovedforhandling med meddommere i tingretten, i henhold til tvisteloven § 36-4 (1), jf. f.eks. Rt. 2011 s. 1601, LF-2011-156725, HR-2017-2187-U. Det kan samtidig minnes om at da det tidligere etter barnevernloven § 4-19 var en vid skjønnsmessig adgang til å tillate fremmet samværsspørsmål for en vagt avgrenset gruppe «andre», resulterte dette i prosesser i et omfang som ga grunnlag for lovendring med innsnevring av kriteriene.

Spørsmålet om anonym vitneførsel i domstolene

Det fremgår av høringsnotatet punkt 18.7.1 at Justis- og beredskapsdepartementet for tiden utreder et forslag om endringer i tvisteloven som kan åpne for unntak fra vitners plikt til å oppgi personalia i barnevernssaker der det er vedtak om skjult adresse.

Oslo tingrett vil gjenta det sterke behovet vi ser for raskt å få på plass slike regler. Det er ikke akseptabelt at domstolene i dag er henvist til å begå klare saksbehandlingsfeil i private parters disfavør i offentlige tvangssaker, for at barn som er plassert på sperret adresse etter lovlige vedtak skal være beskyttet av dette i praksis.

Når det ellers gjelder forslagene i høringsnotatet vil Oslo tingrett bemerke

- Kapittel 9.4. Forslag fra utvalget om å øke sperrefrist for ny sak om opphevelse av omsorgsovertakelse fra ett til to år er ikke fulgt opp av departementet. Oslo tingrett forstår argumentene mot en slik utvidelse, men mener også at det i mange saker er mer tungtveiende argumenter som taler *for* en forlenget sperrefrist. Vi peker særlig på hensynet til å skjerme barna og deres omsorgssituasjon mot den uroen slike tilbakeføringssaker skaper.

Departementet skriver at det ikke kan sies «med sikkerhet om det er mange barn som opplever mange tilbakeføringssaker». Oslo tingrett antar at det er mulig å innhente informasjon om hvor mange barn dette gjelder. Det er sannsynlig at opplysningene om belastninger for barn ved hyppige saker, jf. kapittel 11.4.6., er relevante også utenfor rene samværssaker som er omtalt der. Vi mener uttalelsen synliggjør et behov for mer kunnskap. Gjentatte tilbakeføringssaker er et hyppig anført problem, og dette burde vært utredet nærmere. Gjennom enkeltsaker ser vi at sårbare og traumatiserte barn belastnes i stor grad med nye saker, selv om grunnlag for endring ikke synes å foreligge. Her må det

også telles med at for det enkelte barnet vil en ny «prøving» innebære minst to «saker», både i fylkesnemnda og tingretten, og den vil samlet sett pågå over en tidsperiode som er svært lang sett fra et barneperspektiv.

- Kapittel 16.2, saksbehandlingsregler – krav til dokumentasjon. Vi finner det relevant å nevne at et tilbakevendende tema og problem i overprøvingssakene er mengden dokumentasjon som legges fram som bevis. Temaet kan ikke sees berørt i høringsnotatet. Det er ikke uvanlig at saker over 2-3 dager har dokumentbevis med over 5-600 sider. Av dette dokumenteres bare fra en liten del under saken. Mengden dokumenter gjør det vanskelig for dommerne (og øvrige aktører) å forberede seg effektivt, og sørge for god spissing av saken. Det skaper store utfordringer for både planlegging og gjennomføring av saken. For domskonferanse og domsskriving skapes utfordringer knyttet til hvilken del av det samlede faktiske utdraget det kan legges vekt på; om hensynet til kontradiksjon kan anses tilfredsstillende ivaretatt hvis beviset ikke har vært uttrykkelig dokumentert eller ihvertfall adressert.

En overveldende dokumentmengde er uhensiktsmessig og til hinder for reell utøvelse av partsrettigheter, ikke minst i de sakene hvor ungdommer selv er part. Det er liten variasjon i hvilke dokumenter som rent faktisk framstår sentrale og informative i overprøvingssakene og som kunne vært tilstrekkelig dokumentasjon alene. Det vil gi en mer effektiv og forsvarlig gjennomføring om det kan tas grep som strammer inn dette. Temaet kan sees i sammenheng med det som behandles i kapittel 18.5 om barneverntjenestens begjæring om tiltak til fylkesnemnda.

- Kapittel 16.3, saksbehandlingsregler – barns partsrettigheter. Oslo tingrett anbefaler at det utarbeides veiledere om gjennomføring av saker der barn har egne partsrettigheter. Dette bør omfatte avklaring av hva det innebærer, og hvordan det praktisk kan tilrettelegges og gjennomføres. Det kan med hell diskuteres hvordan advokatoppdrag for den unge kan etableres, altså hvem som er i posisjon til å gi oppdraget samt hvilken avklaring som må skje med ungdommen selv, hva som kan omfattes av prosessfullmakten til advokaten, og hvordan dette bør avklares.

Veilederen bør rette seg mot både advokater og dommere/ fylkesnemndsledere, og kan med hell også henvende seg til foreldre, fosterforeldre eller institusjonspersonell, samt saksbehandlere i barneverntjenesten. I praksis er det ikke uvanlig at advokater som oppnevnes for umyndige parter inntar en rolle som framstår som en blanding av prosessfullmektig, verge, støtteperson og talsperson, og dessuten at advokatoppdraget kommer i stand på måter som kan synes stridende mot de advokatetiske regler punkt 3.1.1. og intensjonene bak denne.

- Kapittel 18.6, behandling av klager over akuttvedtak. Oslo tingrett støtter forslaget om at klager over akuttvedtak kan behandles med ordinær nemnd, og viser til at det er dårlig sammenheng i at slike klager behandles av nemndleder alene i kort møte på fylkesnemndsstadiet, og med full hovedforhandling med meddommere ved overprøving i tingretten. Akuttvedtakene er meget sterke inngrep, som ofte vil innebære belastninger og omveltninger for allerede sårbare barn, og rask, forsvarlig og tillitvekkende kontroll er av stor betydning.

Yngve Svendsen
sorenskriver

Hanne Signe Nymoen
Avdelingsleder/tingrettsdommer

Dette dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ingen signatur